

Het Kustersluik

Heemkundevereniging Sprang-Capelle

Jaargang 5
2011

Redactieadres: Wendelnesseweg 124, 5161 ZC Sprang-Capelle, tel. 0416-312210
Redactieleden: Piet van Ferneij, Koos Nieuwenhuizen, Rien Visser, Netty Waarts

no. 3
juli

Van de redactie

De schoolvakanties markeren altijd weer een periode van het jaar.

Het lijkt op een tweede jaarwisseling van het oude naar het nieuwe, maar dan schooljaar.

Maar dat niet alleen. Voor veel mensen breekt een periode van relaxen aan. Lekker op vakantie naar een onbekende streek of zelfs een onbekend land. Maar waarom zou je niet uit kunnen rusten tijdens een 'rondje om de duinen'? Iedereen kiest de vakantie die bij hem of haar past. En net voor zo'n periode verschijnt het derde Kustersluik van dit jaar. Bewust is er voor dit tijdstip gekozen.

Wij willen **onze grote excursie naar Delft** onder uw aandacht brengen. En dat doen we graag op tijd. U denkt er nog aan dat de datum uit het jaarprogramma veranderd is? Nu gaan we **zaterdag 1 oktober** op reis.

Verder vindt u twee impressies van activiteiten uit de laatste maanden.

U kunt daar lezen wat u miste of juist tevreden zijn met uw keus om niet aanwezig te zijn. Maar we

houden u op de hoogte.

In september verschijnt het tweede boek in de reeks over 'Bedrijvigheid in Sprang-Capelle'. Als lid krijgt u een gratis exemplaar. Wilt u het boek aan familie of vrienden cadeau doen, wees er dan snel bij. Van het eerste deel zijn bijna alle 1000 exemplaren al over de toonbank gegaan.

Veel leesplezier toegewenst en een fijne vakantie en veilig weer thuis.

Rien Visser

Grote excursie naar Delft op zaterdag 1 oktober 2011

Bleven we verleden jaar wat dicht bij huis in ons mooie Brabant, nu zetten we koers naar het westen van ons land. Delft is de stad waar we ons deze keer op concentreren. En wat voor een stad, rijk aan geschiedenis. Dat is dan ook de reden dat we daar op bezoek gaan.

Het blijft natuurlijk ook altijd een dagje uit, maar we willen er ook wat van opsteken.

Daarom een bezoek aan Het Prinsenhof. Daar horen we het verhaal over Willem van Oranje en zijn rol in het ontstaan van ons land. De Tachtigjarige Oorlog en zijn gevolgen komen weer helemaal tot leven.

Amsterdam is bekend om zijn grachten, maar na de rondvaart weten we wel beter. De Delftse grachten mogen er ook zijn. Schilderachtige plaatjes doen ons denken aan de schilder Vermeer.

En dan de Nieuwe Kerk ..... Willem van Oranje ligt er begraven en ook veel leden van ons Koninklijk Huis vinden daar hun laatste rustplaats.

Ik hoop dat u het met ons eens bent dat Delft een stad is, waard om bezocht te worden.

Hoe ziet de dag er uit?

08.30 uur: vertrek uit Sprang-Capelle vanaf de parkeerplaats achter Zidewinde

10.00 uur: tijd voor een kop koffie of thee met wat lekkers

10.45 uur: start van de rondleiding door Het Prinsenhof

12.00 uur: koffietafel

14.00 uur: rondvaart door de grachten van Delft

15.00 uur: bezoek aan de Nieuwe Kerk

16.00 uur: vertrek uit Delft

18.00 uur: het diner

20.30 uur: aankomst in Sprang-Capelle

De tijden zijn bij benadering aangegeven.

U ziet dat het een leerzame en gezellige dag gaat worden!

De prijs voor deze dagtocht is € 60,00 per persoon voor leden. Niet-leden betalen € 65,00 en zijn zeker welkom. Maximum aantal deelnemers is 54; de bus is dan vol.

Aanmelden vóór 10 september.

U meldt zich aan door € 60,00 of € 65,00 per persoon over te maken naar **33.42.48.000**, de RABO rekening van de heemkundevereniging, onder vermelding van 'Delft'.

Rien Visser

Lezing op 16 mei over archeologie door Hans Koopmanschap

De lezing over archeologie heeft het die avond wel af moeten leggen tegen het breed aangekondigde interview op de televisie met prinses Maxima in verband met haar veertigste verjaardag. Waarom deze conclusie? Veel vrouwelijke leden lieten vanavond verstek gaan.

De heer Koopmanschap vertelt eerst iets over zichzelf. Hij werkt als archeoloog bij het ingenieursbureau Oranjewoud.

Daarnaast is hij bezig met een promotieonderzoek aan de universiteit van Tilburg en richt zich daarbij hoofdzakelijk op het midden van de Langstraat.

Bij al het onderzoek is de archeologische waardenkaart het uitgangspunt. Op deze kaart zijn veel vroegere vondsten en veelbelovende archeologische gebieden aangegeven.

De eerste 'archeologen' waren eigenlijk ordinaire grafrovers die alleen maar oog hadden voor gouden voorwerpen en sieraden. Voor de oorlog was archeologie meer een sport voor de hoge heren van de universiteit van Leiden.

Pas na de Tweede Wereldoorlog werd het opgraven professioneel aangepakt. Nu zijn er zo'n 1500 archeologen actief.

Tijdens de restauratie in 1956 van de hervormde kerk in Sprang werd voor het eerst wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de historie van de kerk. De eerste plattegrond van de kerk dateert uit 1325.

Pas in 1999 was er in de gemeente Waalwijk het eerste officiële onderzoek, eerst bij de kerk aan de Haven en later op het grondgebied bij de Waveen.

Maar eerst kregen we een uitleg hoe dat allemaal tot stand kwam en welke organisaties en instellingen er op dat gebied zoal zijn. We hoorden heel veel afkortingen langskomen zoals: RDHZ, AMK, HWK, KAW, LTO, ARCHIS, CHW, WHAZ.

Het duizelde ons.

Via de provincie en de gemeente worden nu ook steeds meer de heemkundeverenigingen ingeschakeld. Zij zijn de ogen en oren van de gemeente. Dat heet erfgoedbewaking. Als er ergens gebouwd of verbouwd wordt, gesloopt, ontgrond, afgegraven of een andere bodemingreep, moeten wij dat in de gaten houden. Voortaan moet er voor elke verbouwing in de oude kernen (aangegeven op de historische waardenkaart) een vergunning aangevraagd worden.

Onlangs is er in Sprang, Kerkstraat 16, nog een proefsleuf gegraven voor eventuele archeologische vondsten. Maar helaas, dat heeft niets opgeleverd.

Bij proefopgravingen in Driessen is niets gevonden.

Er ontstond een discussie over 'Het Huis' in Sprang. Toen in 1950 de eerste huizen in de Molenstraat gebouwd werden zijn er aan de westelijke kant funderingen van een groot huis gevonden. Daar is echter weinig over bekend.

De heer Koopmanschap sloot af met te zeggen dat er nog heel veel te ontdekken en te onderzoeken is. Waarschuwend sprak hij, dat heemkundeverenigingen vooral niet zelf moeten gaan graven. Luister en kijk met 'archeologische' ogen en oren naar wat er gebeurt in het dorp.

We weten uit een notitie van Van Sasse van Ysselt (Bijdragen van het Provinciaal Genootschap. 1918, III, p. 7), dat het kasteel der Boshuysen te Sprang, gelegen op de grens van het graafschap Holland aan de oude Maas, sinds jaren in het bezit was van een Willem, zoon van Herman Willemszoon, die het door aankoop of erfenis in zijn bezit kreeg en zich naar dat kasteel Boshuysen noemde (We laten

Koos Nieuwenhuijzen

Kleine excursie op 25 juni naar de abdij Mariënkroon in Nieuwkuijk

In 1934/1935 moest de abdij Mariënkroon in het voormalig kasteel Onsenoort, *met uitzondering van de toren*, plaats maken voor nieuwbouw. Nieuwbouw, die decennia in beslag zou nemen. De toren, die tot 1970 een onderdeel van de Abdij was, diende als woon- en studieruimte voor novicen en de jonge monniken om zich voor te bereiden op het priesterschap. In 1992 namen de monniken van de abdij Mariënkroon het besluit om *de toren* van het voormalige kasteel Onsenoort zo goed mogelijk te laten restaureren om deze daarna open te stellen voor culturele activiteiten. In 1993 werd daarvoor de Stichting Honsoirde in het leven geroepen.

In de kelderruimte van de Abdij, die waarschijnlijk dateert van voor 1372, werden we begroet door onze gastheren. De heer Adrie de Bonth, de trotse voorzitter van onze zustervereniging de heemkundekring Onsenoort, stelde bij zijn inleidende woorden een drietal van zijn vrijwilligers voor. De rondleiders voor vanmiddag.

Als eerste Gerard Pelders, bijgenaamd de modderkruiper van de uitgebaggerde gracht van de Abdij. Hij verzorgde de diaproductie met assistentie van Wim Hartman. Wat Gerard ons allemaal wist te vertellen tijdens zijn rondleiding door de Abdij, rondom de toren en bij de slotgracht, was ook doorspekt met anekdotes. Over het uitdiepen en 'leeghalen' van de slotgracht, veelal zwaar handwerk door metersdikke lagen modder. Dat was natuurlijk niet alleen interessant en leerzaam, maar vaak ook nog erg gevaarlijk begrepen we, zelfs al werkten ze in professionele duikerspakken. Door de abdijsgracht kwamen we op de begraafplaats. Mede door het druilerige weer was daar alles helemaal in mineur. Alle grafstenen gelijk. We werden nog gewezen op de vier grafstenen van de familie Van Son, oorlogsslachtoffers uit de regio, getroffen door een granaat. Op de vlucht voor het geweld naar een onderkomen in Mariënkroon zijn ze omgekomen, net voor het beëindigen van de gevechtshandelingen in 1944.

Wim van Sambeek van de werkgroep archeologie, die met de vele andere enthousiaste vrijwilligers 'de Plekhoek', de expositieruimte met restauratiehoek beheert, gaf duidelijk en aanschouwelijk uitleg over de duizenden uitgestalde en de meestal al gerestaureerde voorwerpen. De duikers lukten het verschillende messing en bronzen voorwerpen naar boven te halen. Die staan nu tentoongesteld in de heemkamer. Maar de zonnewijzer die in de toren hing, en die ook in de gracht is gegooid, is nog steeds niet boven water gekomen. Een kraan heeft de 150 m³ modder uitgegraven en er is maanden over gedaan, voordat het gezeefd was. Volle dozen met duizenden nog niet gerestaureerde voorwerpen, voornamelijk opgediept uit de gracht waar Gerard ons over vertelde, staan hier nog in de schappen, wachtend op restauratie. Het echte monnikenwerk bestaat dus nog. Dat er nog twee monniken - waaronder de abt - in Mariënkroon wonen, was verrassend te vernemen. Een interessante middag, dat behoeft geen verdere uitleg.

Piet van Ferneij

BEDRIJVIGHEID IN SPRANG-CAPELLE DE TWINTIGSTE EEUW Deel 2: Vrijhoeve en Sprang (deels)

In september 2011 geeft de Heemkundevereniging Sprang-Capelle weer een nieuw boek uit. Net als deel 1 van deze serie, dat in 2010 verscheen, worden winkels, bedrijven en bijzondere beroepen in de vorige eeuw beschreven. Dit tweede deel gaat over de Winterdijk (van Van Heumen tot Labbeget), de Hogevaart, de Julianalaan, de Zuidhollandsedijk (het deel in Vrijhoeve), de Loonsestraat en de hele Raadhuisstraat (vanaf het 'Bruggeske' tot de Dick Flemmingstraat). De bedrijventerreinen worden niet meegenomen en de winkels op het Raadhuisplein deels. In bijna 240 pagina's worden veel winkels en bedrijfjes uit de vorige eeuw beschreven. Mede dankzij meer dan 1000 foto's wordt een goed beeld gegeven van wat er aan

bedrijvigheid was, en wie daarbij betrokken waren. Veel daarvan is ondertussen verdwenen. Al lezende ervaart men hoe toen het leven in ons dorp was, en hoe hard er gewerkt moest worden door het hele gezin. Als de man was overleden, begon de weduwe vaak een winkeltje om toch iets te verdienen. Nogal wat bedrijven hebben het drie generaties lang volgehouden, dan was het voorbij. Iemand zei: Het moest allemaal met centen, stuivers en dubbeltjes verdiend worden. En men moest altijd maar vriendelijk blijven, want klanten konden niet gemist worden.

Piet Konings schreef het boek, deed de interviews thuis bij de mensen en zorgde voor de lay-out. Teun van der Galiën heeft van een aantal bedrijven de gegevens verzameld en aangeleverd. Wijnand Konings bekeek de conceptbeschrijvingen, en voorzag die, indien mogelijk, van kanttekeningen.

Piet van Eersel had weer de ondankbare taak om alle beschrijvingen taalkundig geschikt te maken voor publicatie.

Bij die huisbezoeken kregen we unieke foto's mee, om het boek te illustreren. Op een enkele uitzondering na, heeft iedereen enthousiast meegewerkt aan het boek. Het is dan ook een boek geworden, waarin vaak vijf generaties van een familie zijn te zien in de beschrijving van een winkel/bedrijf.

Alle leden van Heemkundevereniging Sprang-Capelle krijgen het boek gratis bezorgd. De jaarcontributie is voor inwoners van Sprang-Capelle slechts € 18,00. **Lid worden blijkt dus voordeliger te zijn dan een los boek kopen!**

Als iemand in Sprang-Capelle het boek wil bestellen, dan moet men € 20,- overmaken op het rekeningnummer van **Heemkundevereniging Sprang-Capelle: 3342 48 000**. Waarbij vermeld moet worden: **het bezorgadres en uw telefoonnummer**. Anders heeft men betaald en weten wij vervolgens niet waar het boek bezorgd moet worden, want de banken geven niet de adressen bij de overschrijvingen. U kunt ook lid worden, dat kost in Sprang-Capelle maar € 18,00 per jaar, en dan wordt het boek ook bij u thuisbezorgd. (Wilt u meer informatie bel dan naar 0416-312210 of kijk op <http://www.heemkundesprangcapelle.nl>)

Als men **buiten Sprang-Capelle** het boek wil bestellen, moet € 25,- worden overgemaakt, dan wordt het toegestuurd. Vergeet vooral niet ook nu weer **bezorgadres adres en telefoonnummer te vermelden**.

Natuurlijk is zo'n boek niet uit te geven als er geen sponsors gevonden kunnen worden. Wij zijn daarom blij dat de Rabobank een bedrag uit het Stimuleringsfonds beschikbaar stelt. Daarnaast hebben we onze vaste sponsors: Willemsz Bouwbedrijf, Van Wijlen Installatietechniek, Joh. Vos Capelle, FSV Accountants en Adviseurs, Van Ierland Assurantiën en Van Caem Transporten.

Let op: de oplage is beperkt. In volgorde van binnenkomst van uw betaling worden de boeken uitgegeven. Als de oplage weg is, dan sturen we uw geld terug. Tenslotte een woord van dank voor de Brabantse gezelligheid die wij bij de huisbezoeken mochten ervaren en voor de moeite die mensen van Zeeland tot Groningen hebben gedaan om ons te helpen aan informatie. In september wordt verder gegaan met de rest van Sprang. Wilt u daaraan meehelpen? Neem dan vanaf half augustus, voor het gedeelte Van der Duinstraat tot en met de Tilburgseweg, contact op met Piet Konings: bel 0416-278965 of mail naar i.Konings3@kpnplanet.nl Voor het hele Oosteind kan men contact opnemen met Dik van Caem: bel 073-6231946 of mail naar dcvancaem@home.nl

Piet Konings

Straatbeelden

Graag blijven wij uw aandacht vragen voor de website van onze vereniging. In het vorige Koster-sluik vroegen wij aandacht voor 'oude voorwerpen'. Heeft u gekeken en al fouten of tekortkomingen ontdekt? Schroom niet om ons dat te laten weten als u iets ziet of leest wat niet in de haak is.

Nu vragen wij uw aandacht voor de rubriek 'straatbeelden'. Onze fotografen zijn druk bezig geweest om van elke straat in ons dorp het karakter van die straat vast te leggen. Het is buitengewoon aardig om daar eens door heen te bladeren.

Klopt het wat ze gedaan hebben? Krijg je zo een goed beeld van de straat?

Het is vooral van belang voor later.

Wanneer je over 25 jaar nog eens deze foto's bekijkt, dan vallen de verschillen op of juist niet. Een ding weet ik zeker dat de bomen wel 25 jaar groter zijn geworden. Of helaas gerood.

En dat mooie karakteristieke pand ..... staat er dat nog?

Kijk naar onze website en filosofer mee over wat er allemaal kan veranderen in 25 jaar.

Rien Visser

Kijk regelmatig op de website van heemkundevereniging Sprang-Capelle
www.heemkundesprangcapelle.nl